

Willem J. Ouweneel

Dankbaar onderweg

Dagboek bij de Heidelbergse Catechismus

Uitgeverij Kok – Utrecht, 2016
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht
www.kok.nl

© Willem J. Ouweneel, 2015
Omslagontwerp Patrick Staal
Vormgeving binnenwerk ZetSpiegel, Best
ISBN 978 90 435 2648 7
ISBN e-book 978 90 435 2649 4
NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

Dag 1 – Mijn enige troost (1-1-1)

V. Wat is uw enige troost, zowel in leven als in sterven?

A. Dat ik met lichaam en ziel, zowel in leven als in sterven, niet mijzelf toebehoor, maar mijn getrouwe Zaligmaker Jezus Christus...

Wat een prachtig begin van de Catechismus! We storten ons niet meteen in allerlei moeilijke theologische thema's, maar eerst wordt ons een heel persoonlijke en praktische vraag gesteld. 'Uw' is hier enkelvoud. Jij, man of vrouw, jongen of meisje, wat is jouw 'troost'? Wát je omstandigheden, je zonden, je gezondheidstoestand of je sociale en economische situatie ook zijn, waar vind je enige 'troost', de bemoediging die je aan de gang houdt? We hebben troost nodig als we in rouw zijn, als we ons ellendig voelen, als we huilen. Geen mens kan door het leven gaan zonder af en toe te huilen. Als dat gebeurt, heb je troost nodig. Je hebt misschien goede mensen om je heen die jou bemoedigen. Maar waar vind je troost waar je echt wat aan hebt, niet alleen in dit leven, maar ook in de dood – en zelfs nog verder?

Het antwoord is bijzonder. Ik ben niet op mezelf. Of sterker: ik ben niet *van* mijzelf. Ik behoor toe aan iemand die de grootste zegen is, niet alleen voor mijn ziel, maar zelfs voor mijn lichaam; niet alleen wanneer ik ga sterven, maar ook tijdens mijn hele leven hier op aarde.

Let erop dat de 'ik' die hier antwoord geeft, spreekt als een gelovige. Dat is in de Catechismus gewoonlijk het geval. Dit is niet een evangelisatieboek om buitenstaanders aan te trekken (ook al *kunnen* ze erdoor worden aangetrokken), maar om gelovigen te onderwijzen, met name jonge gelovigen. De Catechismus spreekt de kinderen van gelovigen die trouw de Heere dienen vaak aan alsof zij ook gelovigen zijn (hoewel dat natuurlijk niet altijd zo is). Al jong mogen ze leren wat het is om niet van jezelf te zijn, ook niet van je ouders, maar van Christus.

Let erop dat ons leerboek niet zegt: 'Jezus is van mij,' hoewel dat zeker waar is. Maar er staat: 'Ik ben van *Jezus*.' Ik ben zijn dienaar. Hij is mijn Zaligmaker, dat wil zeggen: Hij redde mij eerst, en nu dien ik Hem. De bruid in het Hooglied zegt eerst: 'Mijn Liefste is van mij en ik ben van Hem' (2:16; vgl. 6:3), maar later zegt ze: 'Ik ben van mijn Liefste en Zijn begeerte gaat naar mij uit' (7:10). Wat is grootser voor een gelovige dan dit te mogen zeggen?

Dag 2 – Hij redde mij van zonde en duivel (1-1-2)

A. ... Met zijn kostbaar bloed heeft Hij voor al mijn zonden volkomen betaald en mij uit alle heerschappij van de duivel verlost.

Nadat de gelovige heeft gezegd dat hij toebehoort aan zijn trouwe Zaligmaker Jezus Christus, vertelt hij *hoe* dat zo gekomen is. Van nature heeft niemand van ons zo'n relatie met Jezus. Van onszelf waren we allemaal zijn vijanden. Wat is er gebeurd dat we Hem nu 'toebehoren' en dat we zijn dienaren mogen zijn? Wat hebben we *gedaan* om zo'n relatie aan te gaan? Het antwoord is: Niets. Het enige wat wij hebben 'bijgedragen', was onze zonden. We mochten tot geloof komen, maar ook *dát* is zijn werk in ons. *Jezus Zelf* heeft alles gedaan. Dat zat al opgesloten in de titel 'Zaligmaker', dat is: 'Redder'.

De volgende vragen vloeien daar vanzelf uit voort: *waarvan* heeft Hij ons gered en *hoe* heeft Hij ons van deze kwaden gered? Natuurlijk worden al die vragen later in de Catechismus uitvoerig behandeld. Maar nu al worden de antwoorden voor ons samengevat: Jezus heeft ons van twee machten gered: de zonde en de duivel. Als derde macht zou je nog de dood kunnen noemen. De Catechismus zinspeelt op 1 Petrus 1:18-19: u bent 'verlost (...) door kostbaar bloed, als van een vlekkeloos en onbesmet lam, het bloed van Christus.' Een dure prijs is betaald om onze zonden voor eeuwig weg te doen (vgl. 1 Kor. 6:20; Openb. 5:9).

Bovendien heeft Jezus mij bevrijd uit de tirannie van de duivel. Johannes zegt: 'Hiertoe is de Zoon van God geopenbaard, opdat Hij de werken van de duivel zou verbreken' (1 Joh. 3:8). Het is Gods plan dat mensen bekeerd worden 'van de duisternis tot het licht, en van de macht van satan tot God' (Hand. 26:18). Door zijn dood heeft Jezus 'hem die de macht over de dood had', de duivel, tenietgedaan (Hebr. 2:14). Hier wordt ook de dood genoemd: Jezus is onze Heiland, 'die de dood tenietgedaan en leven en onvergankelijkheid aan het licht gebracht heeft' (2 Tim. 1:10).

Wat een geweldige start van ons leerboek! Het stelt ons meteen de verreweg belangrijkste Mens voor die erin beschreven wordt: Jezus Christus, de Zoon van God, en ook het verlossingswerk dat Hij volbracht heeft. Hij gaf zijn bloed, dat is zijn leven, en zo bevrijdde Hij mij van zonde en duivel. Door te sterven verlost Hij mij van de dood! Geen wonder dat ik me getroost voel!

Dag 3 – Hij bewaakt mij (1-1-3)

A. ... Hij bewaakt mij zo dat zonder de wil van mijn hemelse Vader geen haar van mijn hoofd kan vallen, ja ook dat alle dingen mij tot mijn zaligheid moeten dienen...

Jezus heeft mij niet alleen bevrijd uit de macht van zonde, duivel en dood. Jezus zorgt er niet alleen voor dat ik eens de eeuwige zaligheid mag binnengaan. Hij waakt ook over mij zolang ik nog op aarde ben. Hij beschermt mij in alle opzichten. Ons leerboek illustreert dit door twee woorden samen te voegen die Jezus Zelf gesproken heeft. Het ene is: 'Worden niet twee musjes voor een penning verkocht? En niet één van hen zal op de aarde vallen zonder uw Vader' (Mat. 10:29). Het andere is: 'Geen enkele haar van uw hoofd zal verloren gaan' (Luk. 21:18). Hier wordt God de Vader voor het eerst in de Catechismus voorgesteld. Jezus de Zoon bewaakt mij, de Vader beschermt mij, en (voegen we eraan toe) de Heilige Geest leidt mij (Joh. 16:13). De drie-ene God staat aan mijn zijde!

'Zonder de wil van mijn hemelse Vader' kan geen haar van mijn hoofd vallen. Mattheüs zegt iets voorzichtiger: 'zonder uw Vader'. Dat betekent: ik ben er niet altijd zeker van of een bepaald kwaad mij overkomt omdat mijn Vader dat *wil*. Maar ik ben er absoluut zeker van dat geen kwaad mij kan overkomen *buiten* mijn Vader *om*. Op een of andere manier is Hij er altijd bij 'betrokken'. Ik weet niet altijd zeker of Hij het is die mij door het dal van de doodsschaduw *stuurt*, maar op z'n minst kan ik zeggen dat Hij in dat dal altijd *bij mij* is (Ps. 23:4).

De moeilijke dingen van mijn leven – zelfs als ze soms door de duivel veroorzaakt worden (Mark. 1:13; Luk. 13:16; 22:31; 2 Kor. 12:7) – zijn altijd deel van Gods wegen met mij hier op aarde. Ons leerboek zinspeelt op Paulus' woorden: 'Wij weten dat hun die God liefhebben, alle dingen meewerken ten goede, hun die naar zijn voornemen zijn geroepen' (Rom. 8:28). Wat ons ook in dit leven overkomt, het 'overvalt' God nooit. Integendeel, Hij gebruikt het om het grote doel van ons aardse leven te bereiken: dat is God aanbidden en steeds meer gelijkvormig worden aan het beeld van Christus (vs. 29). Niets in mijn leven is tevergeefs, niets is toevallig. Dat is ook een geweldige troost: ik ben altijd in de hand van Hem die mijn hele leven stuurt!

Dag 4 – Hij verzekert mij (1-1-4)

A. ... Daarom verzekert Hij mij ook door zijn Heilige Geest van het eeuwige leven...

Met het oog op de toekomst vertelt de Catechismus mij dat Christus mij door zijn Heilige Geest verzekert van het eeuwige leven. Het *Woord van God* zegt ons dat ieder die in zijn Zoon gelooft, niet verloren gaat, maar eeuwige leven heeft (Joh. 3:15-16). Dat is een algemene belofte. Door de *Heilige Geest* verzekert Jezus mij dat *ik* eeuwig leven heb door het geloof in Hem: 'De Geest Zelf getuigt met onze geest, dat wij kinderen van God zijn' (Rom. 8:16). Toen Hij nog op aarde was, deed Jezus deze vaste belofte: 'Mijn schapen horen mijn stem (...) Ik geef hun eeuwig leven (...) en niemand zal ze rukken uit mijn hand (...) niemand kan ze rukken uit de hand van mijn Vader' (Joh. 10:27-29). Dit maakt onze 'troost' nog des te groter: Jezus geeft zijn volgelingen eeuwig leven, en geen macht in het heelal kan hen uit zijn hand of uit de hand van zijn Vader rukken.

Johannes spreekt over het 'eeuwige leven' als een tegenwoordig bezit: als je gelooft, *heb* je het al. Dit komt doordat Johannes benadrukt dat Jezus Zelf ons leven is: 'God heeft ons eeuwig leven gegeven, en dit leven is in zijn Zoon. Wie de Zoon heeft, heeft het leven' (1 Joh. 5:11-12). Paulus spreekt veeleer over het 'eeuwige leven' als iets om naar uit te kijken: 'Maar nu, van de zonde vrijgemaakt, (...) hebt u uw vrucht tot heiliging, en het einde het eeuwige leven' (Rom. 6:22). Tegelijk is het eeuwige leven iets waar we in geloof nu al aanspraak op mogen maken: 'Grijp het eeuwige leven, waartoe je geroepen bent' (1 Tim. 6:12). Het is iets dat vóór ons ligt, maar waarvan we in zekere mate nu al kunnen genieten. Het is de toekomstige gelukzaligheid die in het verschiet ligt, niet alleen in de hemel, maar ook in het Koninkrijk van God (vgl. Dan. 12:2; Mat. 19:16, 29; 25:46).

Let op het woord 'verzekeren': welke macht kan van ons roven wat de Zoon van God Zelf ons verzekert? 'Ik ben verzekerd dat noch dood noch leven, noch engelen noch overheden, noch tegenwoordige noch toekomstige dingen, noch machten, noch hoogte noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde van God, die is in Christus Jezus onze Heer' (Rom. 8:38-39).

Dag 5 – Ik wil voor Hem leven (1-1-5)

A. ... en maakt mij van harte gewillig en bereid om voortaan Hem toegewijd te leven.

Het eerste antwoord van de Catechismus eindigt met een opmerking over onze toewijding aan Christus. Christenen zijn vaak té veel bezig met hun uiteindelijke bestemming: de hemel. Daardoor zijn ze minder gericht op het doel dat God voor hun leven op aarde heeft, nú al. Het christendom gaat niet alleen maar over hemel of hel. Het is allereerst de vraag voor Wie je leeft – hier op aarde. Verderop in de Catechismus zullen we zien dat we niet alleen geloven in Jezus als Zaligmaker (Verlosser), maar ook als Heer (Meester). Deze twee titels zijn onscheidbaar. Je hebt een Heiland nodig om je in de hemel te brengen; je hebt een Heer nodig om je de wereld door te brengen. Hij is de Meester. Zoals Paulus zegt: Christus 'is voor allen gestorven, opdat zij die leven, niet meer voor zichzelf leven, maar voor Hem die voor hen is gestorven en opgewekt' (2 Kor. 5:15). En: 'Hetzij wij leven, wij leven voor de Heer; hetzij wij sterven, wij sterven voor de Heer; hetzij wij dan leven, hetzij wij sterven, wij zijn van de Heer' (Rom. 14:8).

De Heer dienen is trouwens een goddelijke verplichting. Wij zijn geplaatst onder de 'wet van Christus' (1 Kor. 9:21; Gal. 6:2). Maar het is veel meer dan dat: wij dienen Hem niet omdat we nu eenmaal 'moeten', maar omdat we, zoals ons leerboek zegt, 'van harte gewillig en bereid' zijn gemaakt om Hem te dienen. Gelovigen hebben een nieuw hart, dat de Heer met *liefde* dient omdat het *Hem* liefheeft. Zoals Jezus Zelf zei: 'Als u Mij liefhebt, bewaart mijn geboden (...). Wie mijn geboden heeft en ze bewaart, die is het die Mij liefheeft' (Joh. 14:15, 21). Jezus' geboden houdt je dus uit liefde voor Hem. Daarom is de wet van Christus een 'wet van de vrijheid' (Jak. 1:25; 2:12), omdat wij deze wet uit onze eigen (vernieuwde) wil houden. Ze is nooit in strijd met onze vrijheid. Integendeel, deze wet vraagt precies van ons wat onze door de Heilige Geest vernieuwde harten het meest van alles willen: onze Heer dienen, voor Hem leven. Misschien is dat een mooie manier om alle verdere vragen en antwoorden in de Catechismus te beschrijven: ze willen ons helpen (beter) te leren hoe we God moeten aanbidden en voor Christus moeten leven.

Dag 6 – Wat moeten wij weten? (1-2-1)

V. Wat moet u noodzakelijk weten om in deze troost godvruchtig te leven en te sterven?

A. Drie stukken...

Sommige christenen weten veel over God, Christus en hun heil, anderen weten heel weinig. Misschien weten sommigen alleen dit: ‘Eén ding weet ik, dat ik blind was en nu zie’ (Joh. 9:25). Sommigen begrijpen Paulus verkeerd en zeggen: ‘Ik weet niets anders dan Jezus Christus en die gekruisigd’ (vgl. 1 Kor. 2:2) – alsof Paulus niet veel méér wist dan dat! Hij ‘wist’ alleen maar dit weinige toen hij de heidenen in Korinthe het evangelie bracht. Anderen wijzen op dit bijbelvers: ‘Als u met uw mond Jezus als Heer zult belijden en met uw hart geloven dat God Hem uit de doden heeft opgewekt, zult u behouden worden’ (Rom. 10:9). Dus dat is genoeg; wat hebben we méér nodig voor ons heil?

Trouwens, is het goed als sommige mensen er bijna trots op zijn dat ze van het evangelie maar een beetje weten? Als ze werkelijk de Heere zouden liefhebben, zouden zij ook zijn Woord liefhebben en vurig verlangen Hem en zijn Woord steeds beter te leren kennen. Toch mag je best de vraag stellen: wat *is* dit minimum dat we moeten weten om te leven en te sterven in de troost van het evangelie? Dit ‘weten’ is niet slechts een weten met je hersenen, maar een weten met je hart. Het is *geloofskennis* waar de Catechismus van spreekt.

Ons leerboek spreekt van een ‘zalig leven en sterven’ in de troost (oude versie). We moeten niet alleen weten *dat* we verlost zijn, maar ook leven en sterven in de *gelukzaligheid* van deze geloofskennis. Nadat David vreselijk gezondigd had, was dit één van de dingen die hij miste en waar hij om bad: ‘Geef mij de *vreugde* over Uw heil terug’ (Ps. 51:14), dat wil zeggen: de vreugde over de verlossing die U mij geschonken had.

De Catechismus vertelt ons dat, of je nu veel of weinig over God en zijn Woord weet, dit het absolute minimum is dat je moet weten om verlost te worden. Eerst moet je je realiseren dat je verlost *moet* worden, omdat je in de macht van zonde, dood en duivel bent. Ten tweede moet je de *uitweg* uit deze gevangenschap kennen. Ten derde moet je leren hoe je moet leven nadat je deze verlossing ontvangen hebt. Dat zal de Catechismus in al de volgende antwoorden uitwerken!

Dag 7 – Mijn ellende en mijn verlossing (1-2-2)

A. ... Ten eerste, hoe groot mijn zonde en ellende zijn. Ten tweede, hoe ik van al mijn zonden en ellende verlost word...

Als iemand ontkent dat hij een kwaal heeft, is het lastig hem ervan te overtuigen naar de dokter te gaan. Als iemand ontkent dat hij een zondaar is, is het lastig hem ervan te overtuigen dat hij verlossing nodig heeft. De meeste mensen zullen grif toegeven dat ze weleens verkeerde dingen doen, maar dat is niet genoeg. Blijkbaar hebben ze er geen idee van 'hoe groot hun zonde en ellende zijn'. We doen niet alleen verkeerde dingen – we *zijn* van top tot teen verkeerd.

In de letterlijke zin weet trouwens niemand van ons echt hoe *groot* zijn zonde en ellende zijn. Pas voor de rechterstoel van Christus zullen we ten volle beseffen hoeveel ons vergeven is (vgl. 1 Kor. 13:12b), en nooit zullen wij de Heere meer liefhebben dan op dat moment (vgl. Luk. 7:47). Maar ook nu al moeten wij een zeker besef hebben van wat het is om in de ellende van de zonde te zitten. We weten dit uit de Bijbel, maar ook uit onze eigen praktische ervaring.

De Catechismus zegt niet dat we deze 'drie stukken' (ellende, verlossing en dankbaarheid) per se in deze *volgorde* moeten leren. Petrus was al vroeg een discipel van Jezus (Joh. 1:35-42). Het lijkt erop dat hij aanvankelijk aangetrokken was door de grootheid van Jezus. Pas enige tijd later riep hij uit tot Jezus: 'Ga uit van mij, want ik ben een zondig mens, Heer' (Luk. 5:8). Vroeg of laat moet je ontdekken dat je zonden 'scheiding' maken tussen jou en Jezus (vgl. Jes. 59:2). Je hebt Hem lief als Heer, maar je ontdekt al gauw dat je Hem ook nodig hebt als Heiland. Als je Jezus' eeuwige gelukzaligheid wilt delen, kun je er niet omheen dat je vergeving en verlossing nodig hebt. In de ontmoetingen die Jezus met mensen had, dook het probleem van de zonde steeds weer gauw op (zie bijv. Mat. 9:1-2; Joh. 3:6a; 4:1-18; 5:14; 8:11; zie ook Luk. 15:18, 21; 18:13).

Dit is de conclusie: je kunt niet godvruchtig leven en sterven in de troost dat je Jezus toebehoort, als je niet eerst ziet dat je een zondaar bent en niet gered kunt worden zonder je zonden te belijden en Jezus als je Heiland te ontvangen. Daar zal de Catechismus nog heel wat over te zeggen hebben!

Dag 8 – Echte dankbaarheid (1-2-3)

A. ... Ten derde, hoe ik God voor zo'n verlossing dankbaar zal zijn.

Als je de zaak oppervlakkig bekijkt, zou je denken dat het mooi genoeg is als je erkent dat je een zondaar bent en je je zonden aan God belijdt: 'Als wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig om ons de zonden te vergeven en ons te reinigen van alle ongerechtigheid' (1 Joh. 1:9). De Catechismus voegt daar echter een belangrijk punt aan toe: als je gelukkig wilt leven en sterven in de troost dat je van Jezus bent, moet je ook leren een 'dankzegger', een aanbidder te worden. Nadat Jezus tien melaatsen genezen had, klaagde Hij: 'Zijn niet de tien gereinigd? Waar zijn echter de negen? Zijn er niet gevonden die terugkeerden om God heerlijkheid te geven dan deze vreemdeling?' (Luk. 17:17-18). Die vreemdeling was een Samaritaan. Hij begreep beter dan veel Joden in die dagen – en veel christenen in ónze dagen – wat dankbaarheid is.

In de rest van de Catechismus zal duidelijk worden dat deze dankbaarheid niet alleen maar betekent: 'Dank U wel' zeggen tegen God. Echte christelijke dankbaarheid omvat ons hele christelijke leven. Je kunt bijvoorbeeld niet God om vergeving vragen en dan verder leven in de zonde alsof er niets gebeurd is. Salomo zegt: 'Wie zijn overtredingen (...) belijdt *en nalaat*, zal barmhartigheid verkrijgen' (Spr. 28:13). En daarom zegt Paulus: 'Stelt uw leden niet voor de zonde tot werktuigen van de ongerechtigheid, maar stelt uzelf voor God als uit de doden levend geworden, en uw leden voor God tot werktuigen van de gerechtigheid' (Rom. 6:13). Leven in dankbaarheid is niet langer leven in de macht van de zonde, maar onder het gezag van de Heer Jezus Christus en van de Heilige Geest (vgl. Mat. 5:16; Ef. 5:8-10).

Let erop dat dit niet alleen maar een leven is van voortdurend proberen de zonde te vermijden. Dat zou negatief zijn. Nee, het christenleven is juist heel positief, het is namelijk een leven in een houding van lofprijzing en aanbidding, van toewijding aan God en van het navolgen van Jezus. De gelukzaligheid van onze troost houdt niet alleen de vreugde over onze vergeving en verlossing in, maar ook de vreugde dat we elke dag *deze* heerlijke God en Vader mogen dienen en *deze* geweldige Heer en Meester mogen navolgen. Daar komt de Catechismus uitvoerig op terug.

Dag 9 – Je ellende kennen (2-3-1)

V. Waaruit kent u uw ellende?

A. Uit de wet van God.

De Catechismus komt nu tot het eerste grote onderwerp: de ellende waarin mensen van nature zitten als gevolg van de zonde. De vraag wordt gesteld: hoe ken jij je ellende? Dat wil zeggen: hoe weet jij dat je een ellendige zondaar bent? Het antwoord is: dat vertelt de wet van God mij. Uiteraard is dat niet het *hele* antwoord. We moeten nooit vergeten dat de Catechismus erg beknopt is en ons niet alles over een bepaald thema vertelt. Enerzijds heb je mensen die nooit van de wet van de Sinai gehoord hebben en toch beseffen dat ze zondaars zijn: ‘Want allen die zonder wet gezondigd hebben, zullen ook zonder wet verloren gaan, en allen die onder de wet gezondigd hebben, zullen door de wet geoordeeld worden (...). Want wanneer de volken, die geen wet hebben, van nature de geboden van de wet doen, dan zijn dezen die geen wet hebben, zichzelf tot wet’ (Rom. 2:12-14).

Anderzijds heb je mensen die de wet wel kennen, maar daar toch niet uit opmaken dat zij zondaars zijn. Dit komt doordat zij zichzelf voor de gek houden, of huichelaars zijn, of gewoon doordat zij ‘fatsoenlijke’ mensen (denken te) zijn. Herinner je wat Paulus schreef, jaren na zijn bekering: ‘Als iemand anders meent op vlees te kunnen vertrouwen, ik nog meer: (...) wat de gerechtigheid betreft die in de wet is, onberispelijk’ (Fil. 3:4-6). Je weet dat de wet vergeleken wordt met een spiegel (Jak. 1:23-25). Kijkend in de spiegel kon Paulus zeggen (een beetje als de boze stiefmoeder in *Sneeuwwitje*): ‘Spiegeltje, spiegeltje aan de wand, wie is het rechtvaardigste in het hele land?’ En de spiegel zou antwoorden: ‘Jij bent het rechtvaardigst!’ Geïnspireerd door Gods Geest zei hij van zichzelf: ‘Ik was onberispelijk!’

Hoe heeft Paulus zijn ellende dan wél leren kennen? Door de ontmoeting met Jezus Christus op de weg naar Damascus! In de ogen van Jezus zag hij zijn eigen ellende. *Toen* begon hij te beseffen dat hij de ‘voornaamste’ van alle zondaars was (1 Tim. 1:15). En *toen* keek hij nog eens opnieuw naar de wet van God – en ontdekte dat al zijn ellende daar in feite al in beschreven stond... Later kon hij zelfs schrijven: ‘Door de wet komt kennis van zonde’ (Rom. 3:20; vgl. 7:7).

Dag 10 – De wet van God (I) (2-3-2)

A. Uit de wet van God.

Gisteren leerden we dat zelfs de wet van God je nooit zal kunnen laten zien wie en wat je werkelijk bent als de Heilige Geest er niet bij komt om je ogen te openen voor de waarheid van God. Gezegend ben je als de Geest er wel bij gekomen is! Het staat allemaal in Gods wet – maar je hebt ogen nodig om het te zien. Veel farizeeën waren huichelaars. Ze waren zo brutaal om Jezus te vragen: ‘Zijn wij soms ook blind?’ Jezus antwoordde: ‘Als jullie blind waren, was er tenminste nog hoop. Maar nu jullie denken dat jullie “zien” blijven jullie in je zonde zitten’ (Joh. 9:40-41). Deze mensen konden niet geholpen worden. Hoe krijg je iemand naar een oogarts die vast gelooft dat hij geen oogkwaal heeft? Zoals de Heer een andere keer zei: Zij die gezond zijn [d.w.z. *denken* dat ze gezond zijn], hebben geen arts nodig, maar zij die ziek zijn’ (Mat. 9:12).

In feite heeft de wet twee heel verschillende functies, die beide in de Catechismus aan de orde komen. De negatieve functie is om aan zondaars te laten zien dat zij inderdaad zondaars *zijn*. Zoals Paulus zegt: ‘Ik zou de zonde niet gekend hebben dan door de wet; want ook de begeerte zou ik niet gekend hebben, als de wet niet gezegd had: “U zult niet begeren”. Maar de zonde heeft door het gebod aanleiding gevonden en in mij elke begeerte opgewekt’ (Rom. 7:7-8). Morgen zullen we naar de positieve functie van de wet kijken.

Je moet er altijd goed op letten of in een bepaalde passage de positieve of de negatieve functie van de wet bedoeld wordt. Kijk bijvoorbeeld hier eens naar: ‘Wij weten dat de wet goed is als iemand haar wettig gebruikt, doordat hij dit weet dat de wet niet bestemd is voor een rechtvaardige, maar voor wettelozen en weerspannigen, voor goddelozen en zondaars, voor onheiligen en ongoddelijken, voor vadermoorders en moedermoorders, voor doodslagers, hoereerders, hen die bij mannen liggen, mensenrovers, leugenaars, meinedigen’ (1 Tim. 1:8-10). Hier spreekt Paulus alsof de wet *alleen* maar een negatieve functie heeft: ze is niet voor de rechtvaardigen, maar voor de goddelozen! *Dit* is de betekenis waarop de Catechismus hier doelt: de wet is een spiegel waarin de goddelozen kunnen zien wie zij werkelijk zijn.

Dag 11 – De wet van God (II) (2-3-3)

A. Uit de wet van God.

Gisteren zagen we dat de wet van God twee verschillende functies heeft, die allebei in de Catechismus behandeld worden. De eerste is de negatieve functie: de wet laat zondaars zien dat ze inderdaad zondaars zijn. Er is echter ook een positieve functie van de wet, die behandeld wordt in zondag 34-44 van de Catechismus. Het is goed ons nu al bewust te maken van deze twee kanten van Gods wet. De Schrift maakt duidelijk dat de nieuwtestamentische gelovigen onder de wet van Christus zijn (1 Kor. 9:21; Gal. 6:2). Paulus schreef: ‘Weest niemand iets schuldig dan elkaar lief te hebben; want wie de ander liefheeft, heeft de wet vervuld. Want [de geboden worden] (...) in dit woord samengevat: “U zult uw naaste liefhebben als uzelf”. De liefde doet de naaste geen kwaad. Daarom is de liefde de vervulling van de wet’ (Rom. 13:8-10). Jezus zei: ‘Als u Mij liefhebt, bewaart mijn geboden (...). Wie mijn geboden heeft en ze bewaart, die is het die Mij liefheeft’ (Joh. 14:15, 21; vgl. 15:10-17). Hier komen we later op terug; nu blijven we nog even staan bij de eerste functie van de wet: ze is een spiegel om je je zondigheid te laten zien. Bedenk dat God de Rechter van alle mensen is. Uiteindelijk doet het er niet toe wat mensen van zichzelf vinden, maar wat God van hen vindt. Wij zijn niet alleen zondaars omdat we dat zo ervaren. Nee, het gaat om *Gods* maatstaven. Dáárom gaf God de mensheid zijn wet. God zegt: ‘Je mag dit niet doen’ – en we beseffen dat dat precies is wat onze zondige natuur graag wil. God zegt: ‘Je moet dat doen’ – en we beseffen dat onze zondige natuur dat helemaal niet wil. Dit is wat Gods wet aantoonst. En hoe beter je dat ziet, des te beter besef je hoe gezegend je bent als God je door de Heer Jezus gered heeft uit de macht van deze zondige natuur!

Jakobus kent de wet in positieve zin: de ‘wet van de vrijheid’ (1:25; 2:12) en de ‘koninklijke wet’ (2:8). Maar hij kent de wet ook als dat wat overtreders ontmaskert: ‘als u de persoon aanziet, doet u zonde en wordt door de wet aan de kaak gesteld als overtreders’ (2:9; vgl. vs. 11; 4:11-12). De wet is een staf om mee te gaan – maar als het nodig is ook een stok om mee te slaan (vgl. Ps. 23:4)!

Dag 12 – Gods eisen (2-4-1)

V. Wat eist Gods wet van ons?

A. Dat leert Christus ons in een hoofdsom...

God is de Schepper en wij zijn zijn schepselen. Als zodanig zullen er altijd geboden in blijven staan tussen de Meester en zijn slaven. Zelfs in de eeuwigheid zullen wij nog steeds Gods 'slaven' genoemd worden (Openb. 22:3). Als Paulus zegt dat wij niet 'onder de wet', maar 'onder de genade' zijn (Rom. 6:14), maakt de context duidelijk dat hij bedoelt dat we niet onder het *wetticisme* zijn, een stelsel waarin je de hemel moet verdienen door je eigen goede daden. Diezelfde Paulus vertelt ons dat we wel degelijk onder de wet van Christus zijn (1 Kor. 9:21; Gal. 6:2), oftewel onder de geboden van God (Rom. 13:8-10; 1 Kor. 7:19).

Deze geboden zijn als de gezinscode waaraan de kinderen in een gezin zich hebben te houden. Als er onderlinge liefde is, is het helemaal niet moeilijk je daaraan te houden. Gods wet is de code voor de familie van God door ons te vertellen wat de beste manier is om als lid van die familie te functioneren. Als je op die manier naar de zaak kijkt, zul je begrijpen dat Gods wet eigenlijk een liefdegave is. Gods wet 'is uw leven', zegt Mozes (Deut. 32:47). Zelfs in de eeuwigheid zal God altijd van ons blijven 'eisen', maar het zal altijd uit liefde zijn.

De inhoud van Gods wet is precies hetzelfde: het is het beginsel van de liefde. God vereist niet zozeer dat we dit of dat moeten *doen* en dit of dat moeten *laten*. Nee, allereerst stelt Hij belang in de gezindheid van ons *hart*. De vader zegt: 'Mijn zoon, geef mij je *hart*' (Spr. 23:26). Natuurlijk is het belangrijk wat we doen of niet doen. Maar belangrijker is de ware instelling van ons hart, de gezindheid waarin we bepaalde dingen doen of nalaten. Die houding, die mentaliteit, die gezindheid, die instelling wordt in één woord samengevat: liefde. Mensen zijn zo geschapen dat zij Gods liefde kunnen ontvangen en die liefde ook kunnen beantwoorden, en ook hun medemensen kunnen liefhebben. Ik weet dat de zonde ertussen gekomen is en alles bedorven heeft. Haat lijkt bijna gewoner dan liefde. Maar dat verandert niets aan Gods scheppingsdoel. Hij blijft tegen ons zeggen: 'Laat je hart geopend worden voor mijn liefde, en beantwoord mijn liefde en geef die door aan anderen.'

Dag 13 – Heb God lief! (2-4-2)

A. ... U zult God uw Heere liefhebben met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand en met al uw krachten. Dit is het eerste en grote gebod...

Als jij gevraagd werd de wet samen te vatten, zou je dan gezegd hebben dat liefde de kern ervan is? Het is verrassend te zien hoe Jezus de wet in Mattheüs 22 samenvatte. Toch was het niet helemaal nieuw: sommige joodse rabbi's hadden hetzelfde gedaan. Eén joodse traditie zegt: 'Al wat je doet, doe dat alleen uit liefde.' In deze liefde is een verticale en een horizontale dimensie. Heb God lief – dat is verticaal. Heb je naaste lief – dat is horizontaal. De liefde tot God staat voorop. Alle liefde die je voor je medemensen hebt, heeft geen eeuwigheidswaarde als je God niet liefhebt. En als je God liefhebt, doe je dat met alles wat je bent: hart, ziel en verstand (vgl. Deut. 6:5). In Lukas noemt Jezus zelfs vier aspecten van ons wezen: '... met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw kracht en met heel uw verstand' (10:27). Dit houdt je denken, je wil, je gevoelens, je geloof en je hoop in. Als je echt van iemand houdt, zijn je hele wezen en leven daarbij betrokken.

Je kunt gemakkelijk bij jezelf nagaan of je God echt liefhebt. Vind je het fijn in zijn tegenwoordigheid te zijn? Dat heet bidden. Vind je het fijn te lezen wat Hij in zijn Woord tegen je te zeggen heeft? Is je hart zo vol van Hem dat je niet over Hem kunt zwijgen? Dat heet getuigen. Vind je het fijn Hem te vertellen over wat je van zijn grootheid en goedheid ontdekt hebt? Dat heet aanbidden. Vind je het fijn dingen voor Hem te doen, gewoon om Hem vreugde te bereiden? Dit zijn de gewone symptomen als je van iemand houdt. Het zijn de kenmerken van *alle* ware liefde, inclusief de liefde tot God. Jezus is hierin ons grote voorbeeld. Hij bracht uren door in zijn Vaders tegenwoordigheid, Hij kende diens Woord uit het hoofd, Hij aanbad Hem, Hij sprak altijd over Hem tegen de mensen, en Hij kon zeggen: 'Mijn voedsel is, dat Ik de wil doe van Hem die Mij heeft gezonden' (Joh. 4:34).

Het is een *gebod* om God lief te hebben; het is je plicht als zijn kind. Maar als je het niet vrijwillig en van harte doet, heeft het weinig waarde voor God en weinig nut voor jezelf.